

Suomalaisen adoption historiaa

Suomalaisen adoption historiaa

Vuonna 1922 perustetun Kasvatuskotiyhdistyksen (myöhemmin Koteja Kodittomille Lapsille, myöhemmin Pelastakaa Lapset) alkuvuosina muutama lapsi pääsi ”adoptiivilapseksi”. Sijaisperhe-toiminta oli kuitenkin selkeästi yleisempää. 1925 saatiin Suomeen ensimmäinen adoptiolaki, jonka suojelun kohteena olivat lapset ja adoptiovanhemmat, biologisten vanhempien asema oli toisarvoinen. 30-luvulla adoptio yleistyi ja Koteja Kodittomille Lapsille –yhdistys sijoitti vuosittain 20-50 lasta adoptioperheisiin. 1937 säädetty lasten-suojelulaki vilkastutti adoptiotoimintaa.

Talvisodan jälkeen halukkaita adoptiovanhempia olisi ollut enemmän kuin lapsia. Ruotsiin ja Tanskaan lähti sotalapsia kaiken kaikkiaan 70 000. Osalle heistä tarvittiin ottoperhettä heidän palatessaan Suomeen. 40-luvulla adoptio nousi kasvatilapsityön rinnalle ja molempia sijoituksia tehtiin suunnilleen yhtä paljon. Adoptio ajoi määrällisesti ohi 50-luvulla.

Valtaosa lapsista oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä. Lapsen sopivuudelle pantiin suuri merkitys: vain ”täysin terveitä ja sukurasituksista vapaita lapsia ehdotetaan ottolapsiksi”. Perimän pelättiin vaikuttavan lapseen negatiivisesti ja adoptiohakijoita olikin liian vähän suhteessa lasten määrään. Kaikkein pienimmille vauvoille oli vaikea löytää adoptiokoti. Toisaalta katsottiin, ettei alle puolivuotiaan terveydestä ja kehityksestä voida vielä antaa arviota, toisaalta yleisissä maaseutuko-deissa pientä lasta pidettiin hankalammin hoidettavana raskaan työn ohessa. 50-luvulla pidettiin luonnollisena ja hyväksyttävänä toivomusta, että lapsi muistuttaisi ulkonäöllisesti adoptiovanhempiaan. Ajan henkeen kuului 6 kuukauden koeaika ennen adoption vahvistamista ja myös adoption purkaminen oli mahdollista. Adoptioperheelle plussaa oli virkamiestausta ja hyvät tulot, aina taustoja ei tutkittu kovin paljon tarkemmin.

1960-luvulle asti työskentely lapsen luovuttavan perheen kanssa oli vähäistä. Pikkuhiljaa jälkipalvelu alkoi osoittautua tarpeelliseksi (lakiin vasta 1980) ja näin ollen alettiin kirjata tarkemmin ylös tietoa biologisista vanhemmista. Vuosina 1966-96 otettiin yli 5000 kertaa yhteyttä Pelastakaa Lapsiin jälkipalvelun merkeissä: noin kolmannes yhteydenottajista oli aikuisia

Talvisodan jälkeen halukkaita adoptiovanhempia olisi ollut enemmän kuin lapsia. Ruotsiin ja Tanskaan lähti sotalapsia kaiken kaikkiaan 70 000.

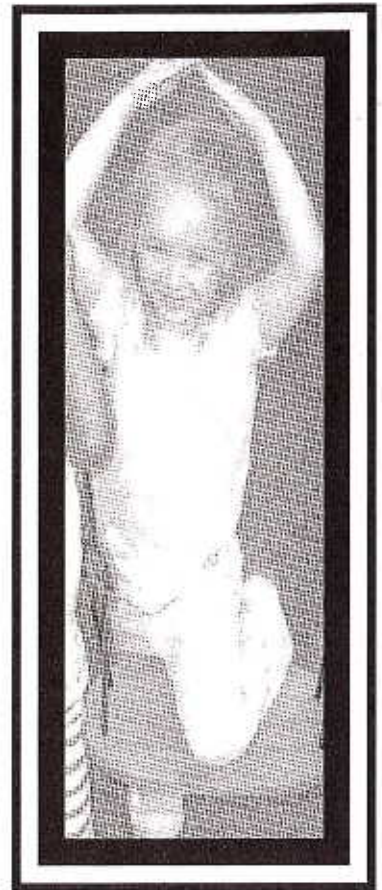
adoptoituja, kolmannes adoptiovanhempia ja kolmannes biologisia vanhempia. Myös biologisten vanhempien toivomuksia adoptioperheiden suhteeseen alettiin kuunnella, joskus tapaaminenkin järjestyi. 60-luvulla Pelastakaa Lapset sijoitti noin 200

Lähdekirjat:

Matti Kauppi, Elina Rautanen (1997): Oikeus hyvään kotiin, Pelastakaa Lapset ry ja suomalainen lastensuojelutyö 1922-1997

Heikki Parviainen (2003): Kansainvälinen adoptiotoiminta Suomessa vuosina 1970-2000

Maarit Peltoniemi-Ojala (1999): Oma lapsi - vihdoinkin



lasta vuosittain adoptioperheisiin.

1970 astui voimaan aborttilaki, joka muutaman vuoden viiveellä vähensi adoptoitavien vauvojen määrää, mutta toisaalta lisääntynyt adoptiohalukkuus takasi sen, että yhä useampi lapsi sai ottovanhemmat. Lapsia adoptoitiin useita satoja vuosittain. 70-luvulla adoptoitiin myös leikki- ja kouluikäisiä sekä sairaita ja vammaisia lapsia - samoin lapsen taustan epäsosiaalisuus unohtettiin. 1973 voimaanastunut päivähoitolaki lisäsi monien yksinhuoltajien mahdollisuutta huolehtia lapsesta. Kuitenkin vielä 70-luvun alussa suomalaislapsia adoptoitiin ulkomaille, lähinnä Ruotsiin ja Tanskaan, jopa siinä määrin, että Suomi oli 1971 YK:n tekemän kyselyn mukaan kolmanneksi suurin lapsia ulkomaille luovuttava maa. Suurempia olivat vain sodista toipuvat Etelä-Korea ja Etelä-Vietnam.

1980-luvulla kotimaisia lapsia tuli adoptioon aina vain vähemmän ja usein adoptiolasta toivovat päätyivät sijaisperheiksi. Osa sijaislapsista adoptoitiin myöhemmin. 1985 tuli uusi adoptiolaki, joka käytännössä toi perheille kolmannen vaihtoehdon: kansainvälisen adoption.

Lasten ja lasta toivovien vanhempien epäsuhta oli 90-luvulle tultaessa kääntynyt lopullisesti päinvastaiseksi kuin vielä 70-luvulla. 90-luvun keskivaiheilla kotimaisia vierasadoptioita oli vuosittain noin 60-70 ja kansainvälinen adoptio ohitti kotimaisen määrällisesti. Vuonna 1998 Pelastakaa Lapset –järjestöllä oli asiakkaina 712 kotimaista lasta toivovaa perhettä ja samana vuonna lapsia sijoitettiin adoptioperheisiin järjestön kautta 24.

Kotimaisen adoption tilastointi ei anna kovinkaan selkeää kuvaa nykytilanteesta. Vuonna 2002 Suomessa syntyneiden henkilöiden adoptioita oli yhteensä 190. Kun huomioi yhden henkilön adoptiot (104, todennäköisesti perheen sisäisiä adoptioita), aikuisadoptiot (76), 7-17-vuotiaiden (35) ja 2-6-vuotiaiden (23) adoptiot (sijaisperheitä?), luku pienenee huomattavasti. Koska kotimaisen lapsen vanhemmiksi käytännössä hyväksytään vain avioparit, voidaan tarkastella kahden henkilön adoptiolumuja. Yhteensä niitä oli 86, joista alle 2-vuotiaita 52, 2-6-vuotiaita 4, 7-17-vuotiaita 8 ja täysi-ikäisiä 22. Varsinaisten vierasadoptioiden osuus (ilman sijaisvanhemmuutta ensin) jää tilastointitavan vuoksi hämärän peittoon, mutta se on ollut luokkaa 50 eli noin viidennes kansainvälisen adoption viimeaikaisista luvuista.

